

TRAUKSMES CELŠANA UN TRAUKSMES CĒLĒJU AIZSARDZĪBA

PĀRSKATS PAR 2020. GADU

Valsts kanceleja

Aprīlis, 2021

**DARBINIEKS
NAV NIEKS.**

Priekšvārds

Pagājuši divi gadi, kopš spēkā stājies Trauksmes celšanas likums – iespēja nodarbinātajiem celt trauksmi par darbavietā novērotiem iespējamiem pārkāpumiem, kas varētu ietekmēt plašākas sabiedrības intereses – labklājību, tiesiskumu, veselību, drošību un citas.

Vēlos atgādināt, ka trauksmes celšana ir mūsu iespēja uzlabot dzīvi Latvijā, norādot uz to, kas nav pareizs, un dodot ieguldījumu, pat grūdienu uzlabojumiem. Mēs bieži vien savas bažas paužam tuvinieku lokā, taču nevēlamies iesaistīties, lai paši iestātos par taisnīgumu un palīdzētu novērst nejēdzību cēloņus. Trauksmes celšanas likums ir mūsu visu iespēja – gan privātajā, gan publiskajā sektorā strādājošajiem – būt drosmīgiem, rīkoties un arī būt aizsargātiem, ja iesniegtā ziņojuma dēļ kāds pret mums vērsas ar represijām.

Lai arī vēsturisku iemeslu dēļ ziņošana dažkārt mums neasociējas ar pozitīvām izmaiņām, aicinu uz trauksmes celšanu skatīties kā drošu, tiesiski pamatotu un nepieciešamu regulējumu, kas ir raksturīgs valstīm, kurās ir lielāka uzticība valsts pārvaldei un aktīvāka pilsoniskā sabiedrība. Taču arī mēs tādi varam kļūt – valsts pārvalde, ciešākā sadarbībā ar iedzīvotājiem tapt caurskatāmāka, savukārt iedzīvotāji – motivētāki līdzdarboties un norādīt uz virzieniem, kuros Latvijai jāattīstās.

2020. gads mūsu atmiņās paliks kā negaidītu izaicinājumu un pārbaudījumu gads, ar smagiem zaudējumiem un būtiskām mācībām. Vienlaikus, esmu gandarīts, ka šajā laikā trauksmes cēlēju aktivitāte saglabājās tik pat stabila, cik 2019. gadā. Tas nozīmē, ka mēs kā sabiedrība spējam domāt ne tikai par aktuālajām problēmām, bet arī turpināt cīnīties pret nejēdzībām, kas nav tieši saistītas ar grūtībām, kuras atnesa Covid-19 pandēmija. Vienlaikus, iedzīvotāji ir cēluši trauksmi arī par sabiedrības veselību un epidemioloģiskās drošības prasību neievērošanu.

Lasītāj, Jūsu acu priekšā ir otrais Trauksmes celšanas likuma darbības gada pārskats, kas raksturo trauksmes cēlēju aktivitāti, rezultātus, valsts pārvaldes iestāžu, nevalstiskā un privātā sektora lomu, kā arī norāda uz nākotnes izaicinājumiem. Es vēlos pateikties ikvienam, kurš ir bijis drosmīgs un izmantojis trauksmes celšanas mehānismus, lai uzlabotu savu darba vidi un dzīvi Latvijā kopumā. Paldies arī visām iestādām un to kontaktpersonām, sevišķi Trauksmes cēlēju kontaktpunkta kolēģēm, kuras nenogurstoši strādā, lai skaidrotu Trauksmes celšanas likuma būtību, iedzīvotāju iespējas un veicinātu to, ka tiek izmeklēti ziņojumos norādītie pārkāpumi! Tāpat jāpateicas arī nevalstiskajam sektoram, sevišķi “Sabiebrībai par atklātību – Delna”, ar ko kopā 2020. gadā esam ieskatījušies trauksmes celšanas nākotnē. Paldies arī medijiem, kuri palīdz skaidrot sabiedrībai trauksmes celšanas regulējuma līkločus un atrod savā dienaskārtībā vietu arī trauksmes cēlēju pieredzes atspoguļošanai!

Cienā,
Valsts kancelejas direktors
Jānis Citskovskis

Saturs

Priekšvārds	3
Saturs	4
Trauksmes celšana kompetentajās institūcijās	5
Centrālajās valsts institūcijās saņemtie ziņojumi	5
Trauksmes celšana pašvaldībās	9
Trauksmes cēlēju kontaktpunkts	10
Trauksmes cēlēju kontaktpunktā saņemtie iesniegumi un to tālākā virzība	10
Atbalsts un konsultācijas par trauksmes celšanu	11
Metodiskais atbalsts trauksmes celšanas jomā	11
Sabiedrības izpratnes veicināšana	12
Konference “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”	13
Iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveide	15
Trauksmes cēlēju aizsardzība	15
Tiesvedības saistībā ar trauksmes celšanu 2020. gadā	16
Atbildība trauksmes celšanas jomā	17
Biedrību un nodibinājumu atbalsts	17
Trauksmes celšanas regulējuma pilnveide un ES Direktīvas pārņemšana	18
Sadarbība ar citām ES valstīm	19
Galvenie secinājumi	20

TRAUKSMES CELŠANA KOMPETENTAJĀS INSTITŪCIJĀS

Trauksmes celšanas likums paredz vairākus trauksmes celšanas mehānismus, tostarp iespēju trauksmes cēlēja ziņojumu iesniegt kompetentajā institūcijā, kas var būt ministrija vai cita centrālā valsts institūcija, pašvaldība, neatkarīgā vai tiesībaizsardzības iestāde. Ziņojumu nosūta tai publiskās varas institūcijai, kurai normatīvajos aktos ir noteikta kompetence jautājumā, par kuru tiek celta trauksme.

Kompetentā institūcija ir, piemēram, hierarhiski augstāka iestāde, par jomu atbildīgā iestāde vai tiesībaizsardzības iestāde. Padotības iestādes darbinieks par iestādē notiekošo var celt trauksmi atbildīgajā ministrijā, ārstniecības iestādes darbinieks par neatbilstošu rīcību savā iestādē var vērsties veselības aprūpi uzraugošās iestādēs, par nodokļu jautājumiem var celt trauksmi Valsts ieņēmumu dienestā, par korupciju – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā.

Gadījumos, kad iedzīvotājam nav zināma iestāde, kurā celt trauksmi, vai viņš šaubās, vai iestāde ziņojumu izskatīs, iesniegumu var nosūtīt Trauksmes cēlēju kontaktpunktam vai lūgt biedrības vai nodibinājuma atbalstu ziņojuma iesniegšanā.

Valsts kancelejas tīmekļvietnē atrodams vienots **kompetento institūciju un to kontaktpersonu trauksmes celšanas jautājumos saraksts** www.trauksmescelejs.lv/kur-celt-trauksmi.

Centrālajās valsts institūcijās saņemtie ziņojumi

Valsts kanceleja apkopoja datus par centrālajās valsts institūcijās saņemtajiem trauksmes cēlēju ziņojumiem, to virzību un izskatīšanas rezultātiem laikposmā no 2020. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim. Aptaujā piedalījās 130 valsts institūcijas – visas ministrijas un to padotībā esošās iestādes, neatkarīgās un patstāvīgās iestādes, kā arī tiesībaizsardzības iestādes.

No **130** valsts institūcijām, kuras piedalījās aptaujā, **49** valsts institūcijās 2020. gadā ir vērsušies iedzīvotāji, lai celtu trauksmi. Savukārt **81** institūcijā nav saņemts neviens iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums.

Kopā 2020. gadā valsts institūcijās saņemti **517** iesniegumi, kas noformēti kā trauksmes cēlēju ziņojumi. Savukārt 2019. gada 8 mēnešos¹ tika saņemti 435 iesniegumi.

334 iesniegumi jeb 65 % iesniegumu saņemti pirmreizēji no iesniedzēja (uzreiz iesniegti kompetentajās institūcijās). Arī 2019. gadā šis īpatsvars bija līdzīgs, proti, 70 % no iesniegumiem. Jāsecina, ka iedzīvotāji kopumā visvairāk izvēlas vērsties tieši kompetentajās institūcijās. Vienlaikus citu kompetento institūciju pārsūtīto un no Trauksmes cēlēju kontaktpunkta saņemto ziņojumu kopējais skaits 2020. gadā bija **142** iesniegumi, parādot, ka izpratne par iestāžu kompetenci un iespējām reaģēt uz norādītajiem pārkāpumiem vēl veidojas.

¹ Trauksmes celšanas likums stājās spēkā 2019. gada 1. maijā. Attiecīgi, dati par 2019. gadu ir apkopoti par **astoņiem mēnešiem** (1. maijs–31. decembris). 2020. gada dati ir par **12 mēnešiem**.

2020. gadā iedzīvotāji turpināja izmantot iespēju ziņojumu iesniegt Valsts kancelejas vienotajā trauksmes cēlēju tīmekļvietnē. Izmantojot elektronisko veidlapu vietnē trauksmescelejs.lv., kompetentajām iestādēm nosūtīts **41** iesniegums, kas ir mazāk nekā **54** iesniegumi 2019. gada astoņos mēnešos.

Attiecībā uz to, kurās iestādēs vērsušies trauksmes cēļi, jāatzīmē, ka, līdzīgi kā 2019. gadā, arī 2020. gadā iedzīvotāji **visvairāk vērsušies Valsts ieņēmumu dienestā** (turpmāk – VID), kur saņemti 111 iesniegumi, un **Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā** (turpmāk – KNAB), kur saņemti 53 iesniegumi (2019. gada astoņos mēnešos VID saņēma 82 iesniegumus un KNAB saņēma 50). Pēc iesniegumu skaita 2020. gadā nākamie biežākie adresāti ir **tiesībaizsardzības un kontroles un uzraudzības iestādes**, proti, Ģenerālprokuratūra, Valsts darba inspekcija, Valsts policija, Valsts valodas centrs, Valsts vides dienests. Salīdzinoši daudz ziņojumu iesniegts arī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā, Valsts kontrolē un Finanšu un kapitāla tirgus komisijā. 2020. gadā pieaudzis **ministrijām** (kā augstākai vai par nozares attīstību atbildīgajai institūcijai) iesniegto ziņojumu skaits. Visvairāk iesniegumu saņēmušas Tieslietu ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija un Satiksmes ministrija.

Iestādes, kuras 2020. gadā saņēmušas visvairāk iesniegumu, kas noformēti kā trauksmes cēlēju ziņojumi (iesniegumu skaits)

Avots: Valsts kanceleja (kompetento institūciju datu apkopojums 2021. gada janvārī).

Iestāžu sniegtā informācija liecina, ka no 517 iesniegumiem, kas noformēti kā trauksmes cēlēja ziņojumi, **122** iesniegumi tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem. Trauksmes celšanas likums paredz iespēju pēc iesniedzēja vai iestādes ierosinājuma vispārīgā kārtībā saņemtu iesniegumu pārreģistrēt par trauksmes cēlēja ziņojumu. 2020. gadā tas darīts piecos gadījumos. Tātad 2020. gadā centrālajās valsts institūcijās kopā ir **127** trauksmes cēlēju ziņojumi (iesniegumi pirmšķietami tikuši atzīti par trauksmes cēlēja ziņojumiem un nodoti izskatīšanai pēc būtības).

Apkopotā informācija liecina, ka **312** gadījumos iesniegumi netika atzīti par trauksmes cēlēja ziņojumiem, jo tie neatbilda kādai no trauksmes celšanas pazīmēm vai vairākām no tām. Biežākie neatzišanas iemesli – iesniegumi nav saistīti ar darbu, attiecas tikai uz personīgu interešu aizskārumu. Iestādes tiek aicinātas arī šo informāciju neatstāt bez ievēribas un izskatīt pēc būtības iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā.²

Valsts kanceleja arī apkopojusi datus par trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas gaitu 2020. gadā. **Septiņos** gadījumos uzsākts kriminālprocess (salīdzinoši 2019. gada 8 mēnešos šāds bija tikai viens gadījums). **23** gadījumos uzsākts administratīvā pārkāpuma process. **Vienā** gadījumā uzsākta disciplinārlieta. Savukārt **13** gadījumos veiktas uzraugošo, kontrolējošo un revīzijas institūciju pārbaudes. **40** gadījumos veiktas citas darbības, piemēram, dokumentu pārbaude, pieprasīti skaidrojumi, veikta pārbaude par iespējamu amatpersonu iesaisti noziedzīgā nodarījumā. **20** gadījumos informācija iekļauta jau uzsāktā lietā.

Trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas gaita 2020. gadā	Kopējais skaits
Uzsākts kriminālprocess	7
Uzsākts administratīvā pārkāpuma process	23
Uzsākta disciplinārlieta	1
Veiktas uzraugošo, kontrolējošo un revīzijas institūciju pārbaudes	13
Veiktas citas darbības, piemēram, dokumentu pārbaude, pieprasīti skaidrojumi	40
Trauksmes cēlēja sniegtā informācija iekļauta jau uzsāktā lietā	20

Apkopotie dati par trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas rezultātiem 2020. gadā liecina, ka ir **18** pabeigtas administratīvo pārkāpumu lietas, **1** pabeigta disciplinārlieta. **4** gadījumos piemērota atbildība (uzlikts sods). **14** gadījumos konstatēts tiesību normu pārkāpums, bet **3** – ētikas vai profesionālo normu pārkāpums. **11** gadījumos novērsti pārkāpumi vai atrisināta situācija, uz kuru norādīja trauksmes cēlējs, bet **10** gadījumos – veikti uzlabojumi jautājumā, par kuru celta trauksme. Sešos gadījumos sniegti ieteikumi uzņēmumam/iestādei. **30** gadījumos informācija nosūtīta izvērtēšanai citai institūcijai.

² Gan 2019. gadā, gan 2020. gadā no iestādēm apkopotie statistikas dati rāda, ka kopējais iesniegumu skaits nesakrīt ar atzīto un neatzīto ziņojumu kopējo skaitu. Tam var būt vairāki iemesli. Iestāde iesniegumu saņēmusi, taču pārsūta to citai institūcijai pēc piekribības, viens un tas pats iesniegums saņemts vairākās iestādēs un pēc savstarpējās sazināšanās uz to atbild viena iestāde, izvērtējot iesniegumu, iestāde konstatē kādas neatbilstības, kas netiek novērstas, izskata kā iesniegumu, ziņojuma saturs neprasā atbildi pēc būtības.

Trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas rezultāti 2020. gadā	Kopējais skaits
Pabeigtas administratīvo pārkāpumu lietas	18
Pabeigta disciplinārlieta	1
Piemērota atbildība (uzlikts sods)	4
Konstatēts tiesību normu pārkāpums	14
Ētikas vai profesionālo normu pārkāpums	3
Novērsti pārkāpumi vai atrisināta situācija, uz kuru norādīja trauksmes cēlējs	11
Veikti uzlabojumi jautājumā, par kuru celta trauksme	10
Sniegti ieteikumi uzņēmumam/iestādei	6
Informācija nosūtīta izvērtēšanai citai institūcijai	30

55 gadījumos trauksmes cēlēja ziņojumā norādītie fakti pēc pārbaudes neapstiprinājās.

Visvairāk ziņojumu bijis par amatpersonu rīcību un rīcību ar publiskiem līdzekļiem valsts dienestā, kā arī par nodokļu un darba drošības, kā arī sabiedrības veselības jomām.

Jomas, kurās saņemts visvairāk trauksmes cēlēju ziņojumu 2020. gadā (ziņojumu skaits par jomu)

Avots: Valsts kanceleja (kompetento institūciju datu apkopojums 2021. gada janvārī).

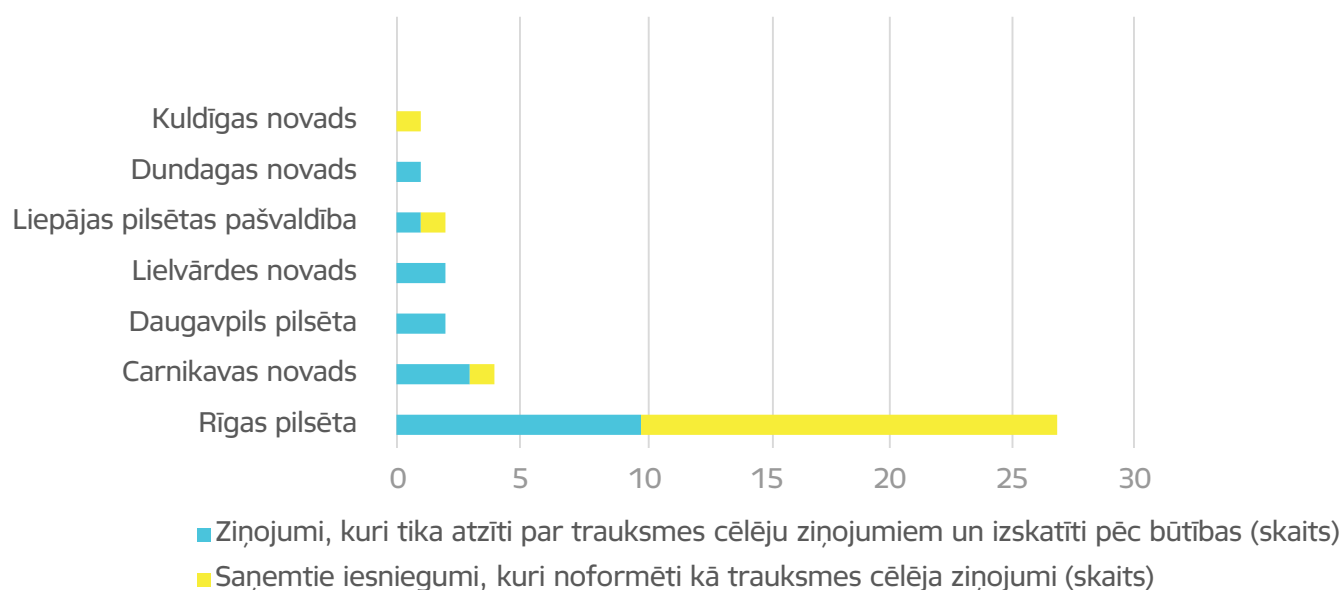
Pētot trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas ietekmi (kādas pārmaiņas tie radīja) un konstatēto vai novērsto finanšu vai nefinanšu kaitējumu, Valsts kanceleja secina, ka trauksmes cēlji snieguši ieguldījumu dažādās jomās, parādot trauksmes celšanas mehānisma preventīvo funkciju. Trauksmes cēlji ir palīdzējuši novērst pārkāpumus būvniecībā, neatbilstošu rīcību ar bīstamām iekārtām, izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Trauksmes cēlji snieguši ieguldījumu, lai tiktu nodrošināta vienlīdzīga un taisnīga attieksme pret pretendentiem un notiktu pasūtītāja līdzekļu efektīva izmantošana publiskā iepirkuma jomā. Trauksmes cēlji vērsuši uzmanību uz riskiem un palīdzējuši identificēt sistēmiskas nepilnības. Pēc celtās trauksmes risināti jautājumi par pedagogu darba samaksas noteikumu pārkāpumu novēršanu, izstrādāts normatīvais regulējums, kas iztrūka valsts informācijas sistēmu jomā, novērsta vides piesārņošana ar ražošanas notekūdeņiem un citos veidos. Novērsts kaitējums pārvaldības kārtībai, drošībai, veselībai.

Trauksmes celšana pašvaldībās

Trauksmes celšanas likums paredz plašas iespējas trauksmes celšanai arī pašvaldībās un to izveidotajās institūcijās. Salīdzinot ar vēšanos valsts institūcijās, mazāks iedzīvotāju skaits izmanto iespēju celt trauksmi savā pašvaldībā, tomēr 2020. gadā šādu ziņojumu skaits ir pieaudzis.

2020. gadā **septiņās** no 119 pašvaldībām saņemti kopumā 39 iesniegumi, kas noformēti kā trauksmes cēlēju ziņojumi. No šiem **39** iesniegumiem par trauksmes cēlēju ziņojumiem atzīti un tālāk pēc būtības izskatīti 19 ziņojumi. Salīdzinot ar 2019. gada astoņu mēnešu periodu, kad kopā tika saņemti **14** iesniegumi, trauksmes cēlēju aktivitāte pašvaldībās ir pieaugusi. Trauksmes cēlji visaktīvāk vērušies Rīgas pašvaldībā, iesniegumi saņemti arī Carnikavas novada, Daugavpils, Dundagas novada, Lielvārdes novada, Liepājas un Kuldīgas novada pašvaldībā.

Trauksmes celšana pašvaldībās 2020. gadā

TRAUKSMES CĒLĒJU KONTAKTPUNKTS

Trauksmes cēlēju kontaktpunktā saņemtie iesniegumi un to tālākā virzība

Valsts kancelejas Trauksmes cēlēju kontaktpunktā laikposmā no 2020. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim kopumā saņemti un reģistrēti **62** ziņojumi, no tiem:

- 43 ziņojumi, kas noformēti kā trauksmes cēlēja ziņojumi;
- 19 e-pasta vēstules, kas reģistrētas, jo e-pasta vēstulē ietverta informācija par iespējamu pārkāpumu, ko varētu uzskatīt par trauksmes cēlēja ziņojumu.

29 dokumenti reģistrēti kā papildinājumi pie esošajiem trauksmes cēlēju ziņojumiem (iesniedzēju papildinformācija un no kompetentajām institūcijām saņemta atgriezeniskā saite par pārsūtīto ziņojumu izvērtēšanas rezultātiem).

Viena no Trauksmes cēlēju kontaktpunkta funkcijām ir saņemto ziņojumu pārsūtīšana kompetentajām institūcijām. 2020. gadā kompetentajām institūcijām **Trauksmes cēlēju kontaktpunkts pārsūtīja 23** ziņojumus. Galvenokārt ziņojumi tika pārsūtīti Valsts ieņēmumu dienestam, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, Valsts darba inspekcijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, Tieslietu ministrijai, Zemkopības ministrijai, Valsts policijai, Satiksmes ministrijai, Zāļu valsts aģentūrai, Rīgas domei.

Jomas, par kurām iesniedzēji visvairāk ziņoja Trauksmes cēlēju kontaktpunktam:

- amatpersonu bezdarbība, nolaidība vai dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (ap 30);
- izvairīšanās no nodokļu samaksas (mazāk par 10);
- sabiedrības veselības apdraudējums (mazāk par 10);
- krāpšana (mazāk par 10);
- nepamatota atļaušana no darba vai nelikumīga nodarbināšana (mazāk par 5);
- būvniecības drošības apdraudējums (mazāk par 5);
- darba drošības apdraudējums (mazāk par 5).

Uz 39 ziņojumiem Trauksmes cēlēju kontaktpunkts sniedza atbildes, ka tie neatbilst Trauksmes celšanas likumā noteiktajām pazīmēm (pārkāpumi, kas nav novēroti darba kontekstā vai skar tikai personīgas intereses), no tām:

- sešas atbildes, ka Trauksmes cēlēju kontaktpunkts ziņojumu nepārsūtīja, jo iesniedzējs paralēli jau bija nosūtījis vai vērsies atbildīgajās institūcijās;
- 12 atbildēs (tai skaitā e-pasti) Trauksmes cēlēju kontaktpunkts norādīja uz kompetento institūciju un aicināja vērsties tajā;
- viena atbilde papildus nosūtīta kompetentajām institūcijām informācijai;
- 20 atbildēs iesniedzējs informēts, ka ziņojums neatbilst trauksmes celšanas pazīmēm.

Trauksmes cēlēju kontaktpunktā kopā ir sagatavoti 108 dokumenti (t. sk. uz Valsts kancelejā izskatītajiem trauksmes cēlēju ziņojumiem), no tiem:

- trīs MP rezolūcijas;
- 39 atbildes vēstules;
- 27 pavadvēstules;
- 25 paziņojuma vēstules;
- 14 MEDUS lietvedības sistēmas e-pasti.

Valsts kancelejā kā kompetentajā institūcijā izskatīti trīs ziņojumi, kas tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem. Visiem trauksmes cēlēju ziņojumiem izvērtēšana pēc būtības ir beigusies. Vienā trauksmes cēlēja ziņojumā nav konstatēta amatpersonas bezdarbība, nolaidība vai dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana. Otrā trauksmes cēlēja ziņojumā netika konstatēti pārkāpumi pēc būtības. Trešajā trauksmes cēlēja ziņojumā pārkāpumi tika konstatēti un uzdots iestādei tos novērst.

Atbalsts un konsultācijas trauksmes celšanas jautājumos

Telefoniski konsultētas 174 personas – gan institūciju kontaktpersonas, lai konsultētos par institūcijā saņemto ziņojumu reģistrēšanu, izvērtēšanu vai pseidonimizēšanu, gan privātpersonas ar jautājumiem par ziņojumu iesniegšanu, izvērtēšanu vai konsultējoties par savu interešu aizsardzības jautājumiem, ja plāno iesniegt trauksmes cēlēja ziņojumu vai tas jau iesniegts.

Konsultācijas e-pastā ir sniegtas **27 personām** – tās ir gan institūciju kontaktpersonas trauksmes celšanas jautājumos, gan privātpersonas, kas uzdeva visdažādākos jautājumus par Trauksmes celšanas likumu un tā piemērošanu.

Valsts kanceleja arī **vēstulēs** (atbildēs uz iesniegumiem) sniegusi konsultācijas par Trauksmes celšanas likumu.

Metodiskais atbalsts trauksmes celšanas jomā

2020. gadā metodiskais darbs notika vairākos virzienos. Gada sākumā tika pabeigtas aktualizētās “Vadlīnijas trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanai valsts pārvaldes institūcijās”, kas tika sagatavotas sadarbībā ar kompetento institūciju kontaktpersonām trauksmes celšanas jautājumos. Aktualizētā vadlīniju versija tika publicēta 2020. gada 4. februārī.³

Trauksmes celšanas likuma 8. panta otrās daļas 5. punktā paredzētas divas vadlīnijas – vadlīnijas trauksmes cēlēju ziņojumu saņemšanai un izskatīšanai kompetentajās institūcijās, kā arī labās prakses vadlīnijas iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidei. Abas vadlīnijas iecerēts aktualizēt 2021. gada nogalē, lai nodrošinātu 2019. gada 23. oktobra Direktīvas (ES) 2019/1937 prasību ievērošanu.

² Vadlīnijas pieejamas šeit: <https://www.trauksmescelejs.lv/vadlinijas>

Svarīga metodiskā darba sastāvdaļa ir vienotas prakses un vienotas izpratnes veidošana. Ikdienā tiek nodrošināta Trauksmes cēlēju kontaktpunkta pieejamība un regulāras konsultācijas kontaktpersonām trauksmes celšanas jautājumos un iedzīvotājiem gan dažādos saņemto ziņojumu virzības jautājumos, gan trauksmes celšanas dēļ radušos problēmu risināšanā.

Rudenī notika darbs Valsts kancelejas, Valsts administrācijas skolas un biedrības “Sabiedrība par atklātību – Delna” organizētās starptautiskās konferences “Trauksmes celšana: nākamais līmenis” (skatīt arī nodaļu “Sabiedrības izpratnes veicināšana”) sagatavošanai. Konferencē tika identificēti problēmjautājumi, ar kuriem saskaras kompetentās institūcijas, un iezīmēts nepieciešamais metodiskais atbalsts no Trauksmes cēlēju kontaktpunkta puses, proti, identificēt problēmas un veidot kopīgu diskusiju un viedokļu apmaiņu kontaktpersonu forumā. 2021. gada pavasarī aizsāksies trīs diskusiju–mācību cikls trauksmes celšanas kontaktpersonām Valsts administrācijas skolas K projekta⁴ ietvaros.

Sabiedrības izpratnes veicināšana

2020. gadā Valsts kanceleja īstenoja komunikācijas pasākumus, lai skaidrotu Trauksmes celšanas likuma pirmā darbības gada rezultātus un regulējuma turpmāko attīstību. Vienlaikus, izvērtējot 2019. gada trauksmes cēlēju iesniegumu statistiku, secinājām, ka ir jāturpina skaidrot likuma būtību, tāpēc 2020. gada nogalē intensīvi gatavojāmies komunikācijas kampaņai “Darbinieks nav nieks.”

2020. gada sākumā sagatavojām un publicējam pārskatu par Trauksmes celšanas likuma darbības rezultātiem 2019. gadā. Lai mērķtiecīgi skaidrotu rezultātus, Valsts kancelejā organizējam preses konferenci, sagatavojām un izsūtījām vairākas [preses relizes](#), kā arī attīstījām tīmekļvietni [trauksmescelejs.lv](#), publicējot jauno sadaļu “Statistika”.

2020. gada 26. februāra [preses konferencē](#) piedalījās Valsts kancelejas direktors Jānis Citskovskis, Trauksmes cēlēju kontaktpunkta pārstāve Inese Kušķe, Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektore Inese Jaunzeme un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieks Jēkabs Straume.

2020. gadā turpinājām strādāt Trauksmes celšanas likuma pilnveidei. Lai pārņemtu Eiropas Savienības Trauksmes cēlēju direktīvu, sagatavojām grozījumus likumā un aicinājām [sabiedrību iesaistīties](#) priekšlikumu izvērtēšanā. Pēc ieteikumu saņemšanas informējām sabiedrību par grozījumu precizēšanu un [turpmāko virzību](#). Likuma grozījumiem, ar kuriem tiek pārņemta ES Direktīva, jāstājas spēkā 2021. gada 17. decembrī.

Konference “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”

2020. gada 5.–6. novembrī sadarbībā ar Valsts administrācijas skolu un “Sabiedrību pa atklātību – Delna” organizējām starptautisku konferenci “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”. Konferences mērķis bija vērtēt Latvijas progresu un iepazīties ar citu valstu pieredzi trauksmes celšanas jomā, diskutēt par [sasniegtajiem rezultātiem](#) Trauksmes celšanas likuma pirmajā darbības gadā un gaidāmajiem regulējuma pilnveidojumiem. Konferences diskusijās piedalījās vairāk nekā 200 dalībnieku no visas pasaules.

Ikvienam interesentam ir publiski pieejami konferences “Trauksmes celšana: nākamais līmenis” materiāli:

- [konferences ziņojums](#) un
- [1. dienas](#) videoieraksts un [2. dienas](#) videoieraksts.

2020. gada nogalē, aizvien biežāk saņemot signālus no potenciālajiem trauksmes cēlējiem, secinājām, ka iedzīvotājiem sevišķi būtiska ir trauksmes celšana par sabiedrības veselības jautājumiem Covid-19 kontekstā, piemēram, par epidemioloģiskās drošības noteikumu neievērošanu darbavietās. Sākām gatavot materiālus komunikācijas kampaņai “Darbinieks nav nieks.”, kuras mērķis bija turpināt skaidrot Trauksmes celšanas likuma būtību un iedrošināt izmantot tieši iekšējo trauksmes celšanas mehānismu darbavietā, tādējādi novēršot iespējamo pārkāpumu visātrāk un efektīvāk. Kampaņu “Darbinieks nav nieks.” īstenojām 2021. gada janvārī un februārī.

IEKŠĒJO TRAUKSMES CELŠANAS SISTĒMU DARBĪBA

Iekšējie trauksmes celšanas mehānismi – tā ir iespēja savlaicīgi informēt darba devēju un aicināt novērst pārkāpumu, pirms tas radījis kaitējumu vai plašāku sabiedrisku rezonansi. Šīs sistēmas ir izveidotas valsts pārvaldē un kopumā arī privātajā sektorā.

Biedrība “Sabiedrība par atklātību – Delna” 2020. gada oktobrī veica pētījumu par iekšējo trauksmes celšanas sistēmu ieviešanas gaitu Latvijā, piemērojot Trauksmes celšanas likuma 5. pantā un Valsts kancelejas vadlīnijās noteikto. Pētījumā piedalījās 14 iestādes, uzņēmumi un kapitālsabiedrības. Pētījums parādīja, ka kopumā iekšējās trauksmes celšanas sistēmas un ziņošanas mehānismi ir ieviesti un darbojas, tomēr darbinieki tos izmanto reti. Pētījuma rezultāti ir publiski pieejami.⁵

2020. gadā Valsts kancelejas apkopotie dati liecina, ka centrālajās valsts institūcijās 2020. gadā tika saņemti seši trauksmes cēlēju ziņojumi, izmantojot iekšējo trauksmes celšanas sistēmu (Trauksmes celšanas likuma 5. pants), un pieci no tiem tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem. Jāsecina, ka tikai neliela daļa darbinieku vēlējušies ziņot, izmantojot iekšējo trauksmes celšanas sistēmu (1 % no kopā saņemtajiem iesniegumiem).

TRAUKSMES CĒLĒJU AIZSARDZĪBA

Trauksmes celšanas likumā noteiktais pienākums nodrošināt pienācīgu trauksmes cēlēju identitātes aizsardzību un aizliegums vērsties pret trauksmes cēlēju un viņa radniekiem ir būtiski priekšnosacījumi tam, lai veicinātu trauksmes celšanu un iedrošinātu trauksmes cēlētus. Tomēr nevar izslēgt represiju risku pret šīm personām, tādēļ likumā trauksmes cēlējam un viņa radniekiem ir paredzētas aizsardzības garantijas.

Valsts kanceleja apkopojusi datus par trauksmes cēlēju aizsardzību un atbildības piemērošanu trauksmes celšanas jomā 2020. gadā. Pašreiz nav zināmi gadījumi, kad sekas būtu radītas trauksmes cēlēja radniekam.

Valsts kanceleja (Trauksmes cēlēju kontaktpunkts) sniedz **konsultācijas** un **atbalstu** trauksmes cēlējiem dažādu trauksmes celšanas dēļ radušos jautājumu risināšanā. 2020. gadā Valsts kanceleja sniedza konsultācijas **četros** gadījumos, tostarp gan par trauksmes cēlēja identitātes iespējamu izpaušanu, gan par nelabvēlīgajām sekām trauksmes celšanas dēļ.

Valsts darba inspekcijā var saņemt konsultāciju par jautājumiem, kas saistīti ar darba tiesiskajām attiecībām vai darba aizsardzību, – kā rīkoties un aizsargāt savas tiesības. Valsts darba inspekcija 2020. gadā sniedza **septiņas** konsultācijas trauksmes cēlējiem.

Trauksmes cēlētājam var vērsties arī pie kontaktpersonas trauksmes celšanas jautājumos kompetentajā institūcijā, kurā ir celta trauksme.

Trauksmes celšanas likumā paredzēta būtiska aizsardzības garantija trauksmes cēlējiem savu tiesību efektīvākai aizsardzībai ir **valsts nodrošināta juridiskā palīdzība**. 2020. gadā **Juridiskās palīdzības administrācijā** (turpmāk – JPA) saņemti četri pieprasījumi nodrošināt juridisko palīdzību trauksmes cēlējiem, un tie visi ir apmierināti.

2020. gada aprīlī Valsts kanceleja sniedza **pirmo** atzinumu Juridiskās palīdzības administrācijai par juridiskās palīdzības sniegšanu trauksmes cēlējam. Šāda atzinuma sniegšana noteiktos gadījumos paredzēta Trauksmes celšanas likuma 8. panta otrās daļas 7. punktā.

JPA 2020. gadā ir veikusi informatīvos pasākumus, lai sniegtu skaidrojumu par trauksmes cēlēja tiesībām uz valsts nodrošinātu juridisko palīdzību. Informācija sniegta administrācijas tīmekļvietnē <https://jpa.gov.lv>, portālā www.latvija.lv, sociālajā tīklā Twitter, kā arī nodrošināta informācija pašvaldībām.

Viens no veidiem, kā trauksmes cēlētājs var sevi aizsargāt, ja radušās nelabvēlīgas sekas, ir prasības celšana tiesā. Trauksmes celšanas likumā paredzētas vairākas aizsardzības garantijas šādiem gadījumiem – **pagaidu aizsardzības līdzekļi civilprocesā**⁶, atbrīvojumi no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos civilprocesā un valsts nodevas samaksas administratīvajā procesā, jau minētā valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība, proti, valsts apmaksāta jurista palīdzība.

2020. gada jūlijā Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju un JPA sagatavoja informatīvu materiālu "Trauksmes cēlēja aizsardzība un valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība", kas ir pieejams vietnē <https://www.trauksmescelejs.lv/aizsardziba>.

Tiesvedības saistībā ar trauksmes celšanu 2020. gadā

Atbilstoši Tiesu administrācijas sniegtajai informācijai⁷ 2020. gadā Trauksmes celšanas likums pieminēts **10** tiesu nolēmumos (sešās lietās), no kuriem septiņi pieņemti civillietās, bet trīs – administratīvajās lietās. Trīs lietas skar trauksmes cēlētājus privātajā sektorā, trīs – publiskās personas institūcijā.

Izskatot pieejamos nolēmumus, konstatējams, ka **civillietās** tiek lūgts atzīt darba devēja uzteikumu par spēkā neesošu, atjaunot darbā, kā arī izmaksāt vidējo izpeļņu un atlīdzināt morālo kaitējumu. No publiski pieejamiem spriedumiem secināms, ka divās lietās prasības tikušas apmierinātas.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija vienā civillietā⁸ konstatēja, ka faktiski prasītājas atstādināšana no darba bija saistīta ar to, ka prasītāja **publiski** pauda savas šaubas par darba devēja un pašvaldības amatpersonu rīcības atbilstību likumam.

Būtiskākais, ka civillietā, kurā tika lūgts piedzīt arī morālo kaitējumu, tiesa norādīja, ka "tiesas noteiktajai summai jābūt tādai, ka atbildētājs jūtas atbildīgs par pieļauto pārkāpumu, savukārt prasītāja pieņem atlīdzību kā patiesu kompensāciju par viņai nodarīto aizskārums. Pretējā gadījumā trauksmes cēlēju aizsardzība būtu tikai iluzora un netiktu nodrošināta pēc būtības, un tas būtiski kaitētu ne tikai prasītājas tiesībām uz tiesību aizsardzību, bet arī sabiedrības interesei, lai tiktu veicināta ziņošana par tādiem pārkāpumiem, kas apdraud būtiskas sabiedrības intereses."

Savukārt administratīvajās lietās pieteikumi ietver prasības par administratīvā akta par valsts civildienesta attiecību izbeigšanu atzīšanu par prettiesisku, morālā kaitējuma un mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu. Tiesa administratīvajās lietās nav konstatējusi, ka personām būtu radītas nelabvēlīgas sekas trauksmes celšanas dēļ. 2020. gadā vienā tiesvedībā Valsts kanceleja sniedza tiesai tās pieprasītos rakstveida pierādījumus (administratīvā lieta).

⁶ 2021. gada 25. martā Saeima galīgajā lasījumā atbalstīja Tieslietu ministrijas izstrādātos grozījumus Civilprocesa likumā, kas paplašina trauksmes cēlēju iespējas saņemt pagaidu aizsardzību.

⁷ Tiesu informācijas sistēmā reģistrētie tiesu nolēmumi par laika periodu no 01.01.2020. līdz 31.12.2020.

⁸ Lieta Nr. C33352820.

⁹ Lietas Nr. C69195418.

ATBILDĪBA TRAUKSMES CELŠANAS JOMĀ

2020. gada 1. jūlijā spēkā stājās Trauksmes celšanas likumā paredzētie grozījumi, kas ieviesa administratīvo atbildību trauksmes celšanas jomā. Likumā ir paredzēta **administratīvā atbildība** par **diviem pārkāpumiem**:

- nelabvēlīgu seku radīšana trauksmes cēlējam un tā radniekiem (šo atbildību piemēro Valsts darba inspekcija) un
- apzināti nepatiesu ziņu sniegšana, izmantojot trauksmes celšanas mehānismu vai sniedzot informāciju publiski (šo atbildību piemēro Valsts policija).

Minētais administratīvās atbildības regulējums trauksmes celšanas jomā stājās spēkā vienlaikus ar jauno Administratīvās atbildības likumu.

Atbildības noteikšana trauksmes celšanas jomā ir būtisks pienesums, lai nodrošinātu Trauksmes celšanas likuma efektivitāti, iedrošinātu trauksmes cēlētus un mazinātu vēlmi pret viņiem vērst represijas, bet vienlaikus novērstu to, ka trauksmes celšanas mehānisms tiek izmantots ļaunprātīgi.

Valsts darba inspekcijā par iespējamo Trauksmes celšanas likuma 17. pantā noteikto pārkāpumu (administratīvā atbildība par nelabvēlīgu seku radīšanu) ir uzsākta viena administratīvā pārkāpuma lieta (nav pieņemts gala lēmums).

Savukārt Valsts policijā 2020. gadā nav tikuši saņemti iesniegumi (sūdzības) un nav piemērota administratīvā atbildība par nepatiesu ziņu sniegšanu, izmantojot trauksmes celšanas mehānismu.

BIEDRĪBU UN NODIBINĀJUMU ATBALSTS

Efektīva trauksmes celšanas mehānisma izveide ir kopīga sabiedrības un valsts atbildība. Trauksmes celšanas likums būtisku lomu trauksmes celšanas mehānismā piešķir biedrībām un nodibinājumiem. Biedrības un nodibinājumi var palīdzēt sasniegt likuma mērķi, proti, veicināt trauksmes celšanu, sniedzot atbalstu trauksmes cēlējiem, piemēram, viņus iedrošinot vai palīdzot sagatavot ziņojumu, kā arī sniedzot atbalstu viņu aizsardzībai. Likumā biedrības un nodibinājumi ir viens no trauksmes cēlēju ziņojumu iesniegšanas mehānismiem. Pagaidām biedrību un nodibinājumu loma ir visai neliela.

[Biedrības “Sabiedrība par atklātību – Delna” sniegtā informācija \(2021. gada februārī\):](#)

Atskatoties uz Delnas Trauksmes celšanas centrā saņemtajiem iesniegumiem un ziņojumiem 2020. gadā, secinām, ka kopumā centra darba apjoms ir bijis līdzīgs kā 2019. gadā. Kopā 2020. gadā Delnas Trauksmes celšanas centrā saņemti 45 iesniegumi, no kuriem četri ir identificēti kā trauksmes cēlēja ziņojumi.

Jāatzīst, ka centra noslodze gada laikā ir bijusi nevienmērīga – bija vērojama strauja saņemto iesniegumu skaita samazināšanās laikā no 2020. gada marta līdz novembrim. Tas ir skaidrojams ar Covid-19 pandēmijas dēļ noteiktajiem ierobežojumiem, tajā skaitā attālinātā darba aktualizēšanos, kā rezultātā ikdienā vairs nav iespējas atrasties ierastajā darba vidē un novērot iespējamus pārkāpumus vai negodprātīgu rīcību darba vietā. Savukārt 2020. gada novembrī atkal novērojams iesniegumu skaita pieaugums.

Delnā regulāri tiek saņemti ziņojumi, kas, lai arī nav uzskatāmi par trauksmes cēlēju ziņojumiem, var skart būtiskas sabiedrības intereses, tāpēc Delnas Trauksmes celšanas centrs ir uzņēmies iesaistīties arī šādu gadījumu risināšanā. Tie ir ziņojumi par iespējamiem pārkāpumiem būvniecības nozarē, tajā skaitā saistībā ar vides tiesību jautājumiem un ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanu vēja ģeneratoru parku projektos, kā arī iespējamiem pārkāpumiem sakarā ar atkritumu apsaimniekošanu un iespējamu negodīgu komercpraksi uzņēmumu darbībā.

2020. gada novembrī Delnā darbu uzsāka jauna darbinieku komanda, tajā skaitā Delnas Trauksmes celšanas centra kontaktpersona. Laikā no 2020. gada novembra līdz 2021. gada martam Delnas Trauksmes celšanas centrā saņemti kopā jau 20 ziņojumi, no kuriem vairāki ir atzīstami par trauksmes cēlēju ziņojumiem.

Pēdējo četru mēnešu laikā centrā saņemto iesniegumu skaits ir ievērojami pieaudzis salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem. Mēs redzam, ka sabiedrībā paaugstinās informētības līmenis par trauksmes celšanu un tās mehānismiem, pieaug izpratne par trauksmes celšanu, kā arī paaugstinās iedzīvotāju uzticība trauksmes celšanas sistēmai.¹⁰

Trauksmes celšanas regulējuma pilnveide un ES Direktīvas pārņemšana

2020. gadā nozīmīgs darbs paveikts, pārņemot Latvijā Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 23. oktobra Direktīvu 2019/1937 par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem.

Direktīvas 2019/1937 pārņemšanai Valsts kanceleja izstrādāja Trauksmes celšanas likuma grozījumus. 2020. gada 6. augustā tie tika izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē, bet divas nedēļas pirms tam bija sabiedrībai pieejami Ministru kabineta un Valsts kancelejas tīmekļvietnē www.mk.gov.lv viedokļa sniegšanai. Par likumprojektu tika saņemti gan ministriju, gan citu valsts un pašvaldību institūciju, gan arī iedzīvotāju, pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un sociālo partneru (biznesa asociāciju) viedokļi. Likumprojekta saskaņošana turpinās 2021. gadā.¹¹

Valsts kanceleja piedalās Eiropas Komisijas izveidotajā Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 23. oktobra Direktīvas (ES) 2019/1937 par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem, ekspertu grupā. 2020. gadā Valsts kanceleja piedalījās trijās šīs grupas sanāksmēs – 6. februārī, 29. septembrī un 7. decembrī. Ekspertu grupā tiek ziņots par Direktīvas 2019/1937 pārņemšanas gaitu katrā ES valstī, kā arī tiek apspriesti aktuālie ar Direktīvas pārņemšanu saistītie jautājumi.¹²

¹⁰ Vairāk informācijas "Delnas" vietnē www.celtrauksmi.lv.

¹¹ Likumprojekts "Grozījumi Trauksmes celšanas likumā", <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?dateFrom=2020-03-16&dateTo=2021-03-16&text=trauksme&org=0&area=0&type=0>

¹² Ziņas par grupu – Komisijas ekspertu grupa: <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3709>

SADARBĪBA AR CITĀM ES VALSTĪM

Valsts kanceleja (Trauksmes cēlēju kontaktpunkts) piedalās ES Trauksmes celšanas un integritātes atbildīgo institūciju tīklā (Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities – NEIWA).

NEIWA tīkls apvieno 14 ES valstu atbildīgās valsts institūcijas par trauksmes celšanu un valsts dienesta integritāti (prokuratūras, ombudi, pretkorupcijas iestādes u. tml.). NEIWA ietvaros notiek regulāras tikšanās, kā arī informācijas un pieredzes apmaiņa par ES Direktīvas 2019/1937 prasību pārņemšanu un praktisko piemērošanu.

NEIWA ir vērtīgs sadarbības ietvars un sniedz vairākus ieguvumus Latvijai. Gūtā informācija un kontakti palīdz gan efektīvāk pārņemt ES Direktīvu 2019/1937, gan arī kopumā pilnveidot trauksmes celšanas mehānismu Latvijā, vadoties pēc labās prakses citās valstīs. Dalība NEIWA ir arī iespēja veicināt Latvijas starptautisko atpazīstamību.

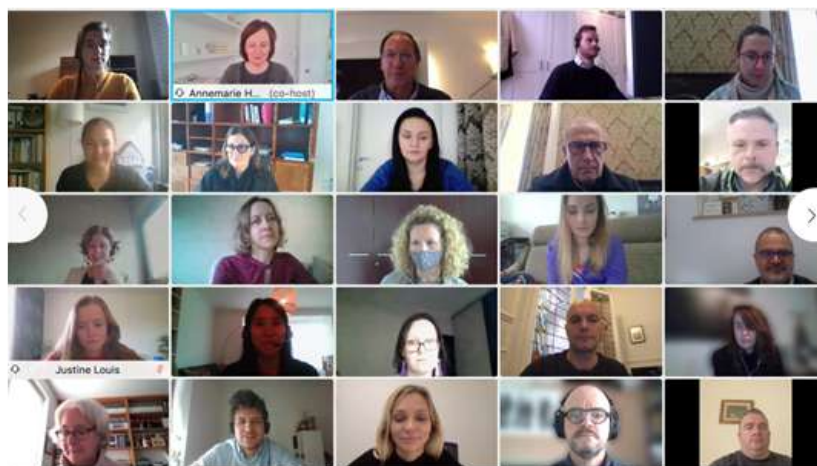
2020. gadā NEIWA ietvaros darbojās četras darba grupas par šādām tēmām:

- kompetentās valsts institūcijas trauksmes celšanas jomā,
- aizsardzība un sankcijas,
- trauksmes celšanas kanālu koordinācija,
- atbalsts trauksmes cēlējiem.

Ceturtajā darba grupā – par atbalstu trauksmes cēlējiem – kā labās prakses piemērs tika izcelta juridiskā palīdzība trauksmes cēlējiem Latvijā. Juridiskās palīdzības administrācija NEIWA 3.–4.decembra sanāksmē prezentēja citām ES valstīm šo Latvijas praksi, un tā guva atzinīgu novērtējumu.

14. decembrī pieņemta NEIWA Briseles deklarācija, kurā ir vairāki ieteikumi valdībām ES Direktīvas 2019/1937 pārņemšanai.¹³

2021. gadā NEIWA ietvaros turpinās darbs pie divām tēmām – centrālās institūcijas trauksmes celšanas jomā un iekšējās trauksmes celšanas sistēmas.

Belģijas Federālā ombuda organizētā
NEIWA virtuālā sanāksme 2020. gada 3–4. decembrī.

¹³ www.huisvoorklokkenuiders.nl/samenwerking/documenten/publicaties/2020/12/14/brussels-declaration-network-of-european-integrity-and-whistleblowing-authorities-neiwa

GALVENIE SECINĀJUMI

Apkopotie dati par Trauksmes celšanas likuma darbības rezultātiem 2020. gadā ļauj izdarīt šādus secinājumus:

- Kopumā 2020. gadā iedzīvotāji 517 reizi vēlējušies celt trauksmi, vēršoties valsts institūcijās, un 39 reizes iedzīvotāji ar trauksmes cēlēja ziņojumiem vērsušies pašvaldībās – tas liecina, ka **trauksmes cēlēju aktivitāte** kopumā ir stabila, iedzīvotājiem rūp norises valstī un sabiedrībai ir vēlēšanās iesaistīties, lai pārkāpumus savlaicīgi novērstu.
- Visvairāk iesniegumu, vēršoties kompetentajā institūcijā, tiek adresēti tieši **centrālajām valsts institūcijām**, un iesniegumu biežākie saņēmēji, līdzīgi kā 2019. gadā, ir Valsts ieņēmumu dienests, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, vairākas tiesībsardzības, uzraudzības un kontroles iestādes; šogad vairāk ziņojumu saņemts ministrijās.
- To iedzīvotāju skaits, kas vēlējušies celt trauksmi savā **pašvaldībā**, 2020. gadā ir **pieaudzis**, kas var sekmēt ziņojumu ātrāku izskatīšanu, jo pašvaldības ir vistuvāk iedzīvotājam un var efektīvi risināt daudzus pašvaldības iedzīvotāju kopējās intereses skarošus jautājumus.
- **Iekšējās trauksmes celšanas sistēmas** kopumā ir izveidotas, tomēr iekšēji saņemto ziņojumu skaits valsts pārvaldē ir neliels, un arī privātajā sektorā iekšēji saņemto ziņojumu skaits, balstoties uz Valsts kancelejas rīcībā esošo informāciju, ir visdrīzāk neliels, tādēļ jāveicina izpratne par ieguvumiem no iekšējās trauksmes celšanas sistēmas un uzticēšanās tām.
- Par trauksmes cēlēju ziņojumu neatzīto iesniegumu lielais skaits, kā arī salīdzinoši lielais to trauksmes cēlēju ziņojumu skaits, kuros norādītie fakti pārbaudē netiek apstiprināti, norāda, ka jāveicina trauksmes celšanas ziņojumu kvalitātes celšana, iespējams, vairāk sniedzot konsultācijas jau agrīnā ziņojuma aizpildīšanas stadijā.
- 2020. gadā ir veikts liels sagatavošanās darbs, lai 2021. gada nogalē Latvija pārņemtu **Eiropas Savienības Trauksmes cēlēju direktīvas prasības**, veidojot vienotas minimālās prasības ar citām ES valstīm un vienlaikus daloties ar citām ES valstīm labajā praksē.
- 2020. gadā regulāri sniegts metodiskais atbalsts trauksmes celšanas jomā, turpmāk sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām plānots mācīšanās un sadarbības iniciatīvas turpināt.
- Jāturpina stiprināt **kompetento institūciju sadarbība un pieredzes apmaiņa**, lai veidotos vienotāka izpratne un prakse Trauksmes celšanas likuma piemērošanā, tostarp mazinot riskus trauksmes cēlēju aizsardzībai un veicinot trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas lielāku efektivitāti.
- 2020. gadā nostiprinājās kompetento institūciju **kontaktpersonu trauksmes celšanas jautājumos tīkls un sadarbība**, kas ir viens no priekšnosacījumiem efektīvai likuma ieviešanai. 2021. gadā tiks izveidots kontaktpersonu forums diskusijām par galvenajiem trauksmes celšanas problēmjautājumiem.
- 2020. gadā trauksmes cēlēji **sāka izmantot valsts nodrošināto juridisko palīdzību**, kas viņiem ir pieejama kā viena no aizsardzības garantijām. Juridiskās palīdzības administrācija apmierināja visus četrus pieprasījumus pēc šādas palīdzības. Valsts kanceleja vienā gadījumā sniedza atzinumu. Lai veicinātu izpratni, kādos gadījumos var saņemt valsts nodrošināto jurista palīdzību, izstrādāts informatīvs materiāls.
- 2020. gadā **palielinājies tiesvedību skaits**, kas skar trauksmes celšanu. Ir bijuši 10 tiesu nolēmumi gan civilīetās, gan administratīvajās lietās (daži stājušies spēkā 2021. gadā). Tie skar nelabvēlīgas sekas trauksmes cēlējiem gan privātajā, gan publiskajā sektorā, kas lielākajā daļā gadījumu izpaužas kā atbrīvošana no darba.
- Turpmāk **komunikācijas pasākumos** vairāk uzmanības jāpievērš darba devēju izglītošanai, lai mazinātu riskus nelabvēlīgu seku radīšanai trauksmes cēlējiem, kā arī sekmētu iekšējo trauksmes celšanas mehānismu izmantošanu.

